

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

21 ianuarie 2016*

„Trimitere preliminară — Cooperare judiciară în materie civilă — Alegerea legii aplicabile — Regulamentul (CE) nr. 864/2007 și Regulamentul (CE) nr. 593/2008 — Directiva 2009/103/CE — Accident cauzat de un camion cu remorcă, fiecare dintre vehicule fiind asigurat de asigurători diferiți — Accident survenit într-un alt stat membru decât cel în care au fost încheiate contractele de asigurare — Acțiune în regres între asigurători — Legea aplicabilă — Noțiunile «obligații contractuale» și «obligații necontractuale»”

În cauzele conexe C-359/14 și C-475/14,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual al orașului Vilnius, Lituania) și, respectiv, de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei), prin deciziile din 15 iulie și din 8 octombrie 2014, primite de Curte la 23 iulie și la 17 octombrie 2014, în procedurile

„**ERGO Insurance**” SE, reprezentată de „ERGO Insurance” SE Lietuvos filialas,

împotriva

„**If P&C Insurance**” AS, reprezentată de „If P&C Insurance” AS filialas (C-359/14),

și

„**Gjensidige Baltic**” AAS, reprezentată de „Gjensidige Baltic” AAS Lietuvos filialas,

împotriva

„**PZU Lietuva**” UAB DK (C-475/14),

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președintele Camerei a treia, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a patra, domniile J. Malenovský și M. Safjan (raportor) și doamnele S. Prechal și K. Jürimäe, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

* Limba de procedură: lituaniana.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru „ERGO Insurance” SE, reprezentată de „ERGO Insurance” SE Lietuvos filialas, de M. Navickas, avocat;
- pentru „Gjensidige Baltic” AAS, reprezentată de „Gjensidige Baltic” AAS Lietuvos filialas, de A. Rjabovs;
- pentru „If P&C Insurance” AS, reprezentată de „If P&C Insurance” AS filialas, de A. Kunčiuvienė;
- pentru guvernul lituanian, de R. Krasuckaitė, de G. Taluntytė și de D. Kriaučiūnas, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Kemper, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de A. Steiblytė și de M. Wilderspin, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 septembrie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 14 litera (b) din Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO L 263, p. 11), precum și a Regulamentului (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO L 177, p. 6, denumit în continuare „Regulamentul Roma I”) și a Regulamentului (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) (JO L 199, p. 40, denumit în continuare „Regulamentul Roma II”).
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a două litigii între „ERGO Insurance” SE, pe de o parte, și „If P&C Insurance” AS, pe de altă parte, și, respectiv, între „Gjensidige Baltic” AAS (denumită în continuare „Gjensidige Baltic”), pe de o parte, și „PZU Lietuva” UAB DK (denumită în continuare „PZU Lietuva”), pe de altă parte, societăți de asigurare, litigii referitoare la legea aplicabilă acțiunilor în regres exercitate între părțile menționate în urma unor accidente de circulație survenite în Germania.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul Roma I

- 3 Potrivit considerentului (7) al Regulamentului Roma I:

„Domeniul de aplicare material și dispozițiile prezentului regulament ar trebui să fie concordante cu Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [(JO L 12, p. 1, denumit în continuare «Regulamentul Bruxelles I»)] și cu Regulamentul [Roma II].”

- 4 Articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul Roma I definește domeniul de aplicare al acestuia după cum urmează:

„Prezentul regulament se aplică obligațiilor contractuale în materie civilă și comercială, în situațiile care există un conflict de legi.

Regulamentul nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă.”

- 5 Articolul 4 din acest regulament, intitulat „Legea aplicabilă în absența alegerii”, prevede:

„(1) În măsura în care legea aplicabilă contractului nu a fost aleasă în conformitate cu articolul 3, și fără a aduce atingere articolelor 5-8, legea aplicabilă contractului se determină după cum urmează:

- (a) contractul de vânzare-cumpărare de bunuri este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită vânzătorul;
- (b) contractul de prestări servicii este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită prestatorul de servicii;
- (c) contractul privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui imobil este reglementat de legea țării în care este situat imobilul;
- (d) fără a aduce atingere literei (c), contractul de locațiune având drept obiect folosința privată și temporară a unui imobil pe o perioadă de maximum șase luni consecutive este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită proprietarul, cu condiția ca locatarul să fie o persoană fizică și să își aibă reședința obișnuită în aceeași țară;
- (e) contractul de franciză este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită beneficiarul francizei;
- (f) contractul de distribuție este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită distribuitorul;
- (g) contractul de vânzare-cumpărare de bunuri la licitație este reglementat de legea țării în care are loc licitația, dacă se poate stabili care este acest loc;
- (h) orice contract încheiat în cadrul unui sistem multilateral, care reunește sau facilitează reunirea de interese multiple de vânzare-cumpărare de instrumente financiare ale terților, astfel cum sunt definite la articolul 4 alineatul (1) punctul 17 din Directiva 2004/39/CE, în conformitate cu normele nediscreționare, și care este reglementat de o lege unică, este reglementat de legea respectivă.

(2) În cazul în care contractului nu i se aplică alineatul (1) sau în care elementelor contractului li s-ar aplica mai multe dintre literele (a)-(h) de la alineatul (1), contractul este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită partea contractantă care efectuează prestația caracteristică.

(3) În cazul în care din ansamblul circumstanțelor cauzei rezultă fără echivoc că respectivul contract are în mod vădit o legătură mai strânsă cu o altă țară decât cea menționată la alineatele (1) sau (2), se aplică legea din acea altă țară.

(4) În cazul în care legea aplicabilă nu poate fi determinată în temeiul alineatelor (1) sau (2), contractul este reglementat de legea țării cu care are cele mai strânse legături.”

6 Articolul 7 din același regulament, intitulat „Contractele de asigurare”, are următorul cuprins:

- „(1) Prezentul articol se aplică contractelor menționate la alineatul (2), indiferent dacă riscul asigurat este situat sau nu într-un stat membru, precum și tuturor celorlalte contracte de asigurare care acoperă riscuri situate pe teritoriul statelor membre. Prezentul articol nu se aplică contractelor de reasigurare.
- (2) Contractele de asigurare care acoperă riscuri majore, în sensul articolului 5 litera (d) din Prima Directivă 73/239/CEE a Consiliului din 24 iulie 1973 de coordonare a actelor cu putere de lege și actelor administrative privind inițierea și exercitarea activității de asigurare generală directă, alta decât asigurarea de viață [(JO L 228, p. 3, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 14), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/68/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 noiembrie 2005 (JO L 323, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 224)], sunt reglementate de legea aleasă de părți în conformitate cu articolul 3 din prezentul regulament.

În măsura în care legea aplicabilă nu a fost aleasă de părți, contractele de asigurare sunt reglementate de legea țării în care își are reședința obișnuită asigurătorul. Atunci când din ansamblul circumstanțelor cauzei rezultă fără echivoc faptul că respectivul contract are în mod vădit legături mai strânse cu o altă țară, se aplică legea acelei alte țări.

[...]

- (6) În sensul prezentului articol, țara în care este situat riscul este determinată în conformitate cu articolul 2 litera (d) din A doua Directivă 88/357/CEE a Consiliului din 22 iunie 1988 de coordonare a actelor cu putere de lege și actelor administrative privind asigurarea generală directă, alta decât asigurarea de viață, de stabilire a dispozițiilor destinate să faciliteze exercitarea efectivă a libertății de a presta servicii [(JO L 172, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 197), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 (JO L 149, p. 14, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 212)], iar, în cazul asigurărilor de viață, țara în care este situat riscul este țara angajamentului în sensul articolului 1 alineatul (1) litera (g) din Directiva 2002/83/CE.”

7 Potrivit articolului 15 din același regulament, intitulat „Subrogația legală”:

„Dacă, în temeiul unei obligații contractuale, o persoană («creditorul») are o creanță față de o altă persoană («debitorul») și dacă un terț are obligația de a-l dezinteresa pe creditor sau l-a dezinteresat pe creditor în executarea obligației respective, legea care reglementează obligația terțului de a-l dezinteresa pe creditor determină dacă terțul este îndreptățit să exercite, în tot sau în parte, împotriva debitorului, drepturile pe care creditorul le avea în temeiul legii aplicabile raporturilor dintre aceștia.”

8 Articolul 16 din Regulamentul Roma I, intitulat „Obligațiile cu pluralitate de debitori”, prevede:

„În cazul în care un creditor are o creanță față de mai mulți debitori pentru care aceștia răspund solidar, iar unul dintre debitori l-a dezinteresat pe creditor, în tot sau în parte, legea care reglementează obligația debitorului față de creditor determină și dreptul debitorului de a se îndrepta împotriva celorlalți debitori. Ceilalți debitori se pot prevala de drepturile de care dispuneau în raport cu creditorul, în măsura permisă de legea care reglementează obligațiile acestora față de creditor.”

9 Articolul 23 din acest regulament, intitulat „Raportul cu alte dispoziții de drept comunitar”, prevede:

„Cu excepția articolului 7, prezentul regulament nu aduce atingere aplicării dispozițiilor dreptului comunitar care, în anumite domenii, reglementează conflictul de legi în materia obligațiilor contractuale.”

Regulamentul Roma II

- 10 Considerentul (7) al Regulamentului Roma II prevede:

„Domeniul de aplicare material și dispozițiile prezentului regulament ar trebui să fie conforme cu Regulamentul [Bruxelles I] și instrumentele privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale.”

- 11 Potrivit articolului 4 din acest regulament, intitulat „Reguli generale”:

„(1) Cu excepția dispozițiilor contrare din cadrul prezentului regulament, legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-o faptă ilicită este legea țării în care s-a produs prejudiciul, indiferent în ce țară are loc faptul cauzator de prejudicii și indiferent de țara sau țările în care se manifestă efectele indirecte ale respectivului fapt.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care persoana a cărei răspundere este invocată și persoana care a suferit prejudiciul își au reședința obișnuită în aceeași țară în momentul producerii prejudiciului, se aplică legea respectivei țări.

(3) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că fapta ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu o altă țară decât cea menționată la alineatul (1) sau la alineatul (2), se aplică legea acelei alte țări. O legătură vădit mai strânsă cu o altă țară se poate întemeia, în special, pe o relație preexistentă între părți, ca de pildă un contract, care este în strânsă legătură cu respectiva faptă ilicită.”

- 12 Articolul 15 din Regulamentul Roma II, intitulat „Domeniul legii aplicabile”, prevede:

„Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale în temeiul prezentului regulament reglementează în special:

(a) temeiul și întinderea răspunderii, inclusiv identificarea persoanelor care pot răspunde delictual pentru faptele lor;

(b) motivele de exonerare de răspundere, de limitare și de partajare a răspunderii;

[...]”

- 13 Articolul 18 din același regulament, intitulat „Acțiunile directe împotriva asigurătorului persoanei responsabile”, prevede:

„Persoana care a suferit un prejudiciu poate introduce o acțiune direct împotriva asigurătorului persoanei răspunzătoare pentru acordarea despăgubilor, dacă această posibilitate este prevăzută în legea aplicabilă obligației necontractuale sau în legea aplicabilă contractului de asigurare.”

- 14 Articolul 19 din același regulament, intitulat „Subrogarea”, are următorul cuprins:

„În cazul în care o persoană («creditorul») are o creanță față de altă persoană («debitorul»), iar un terț are obligația de a-l despăgubi pe creditor sau l-a despăgubit în fapt pe creditor, ducând la stingerea obligației respective, legea care reglementează obligația terțului de a-l despăgubi pe creditor determină dacă și în ce măsură terțul are dreptul de a-și exercita, față de debitor, drepturile pe care creditorul le avea față de debitor, în temeiul legii aplicabile raportului dintre debitor și creditor.”

- 15 Potrivit articolului 20 din Regulamentul Roma II, intitulat „Răspunderea multiplă”:

„În cazul în care un creditor are creanțe față de mai mulți debitori care răspund în comun pentru aceeași obligație, iar unul dintre debitori l-a despăgubit deja, în tot sau în parte, pe creditorul respectiv, dreptul acelui debitor de a solicita despăgubiri din partea celorlalți debitori este reglementat de legea aplicabilă obligației necontractuale a acelui debitor față de creditor.”

- 16 Articolul 27 din regulamentul menționat, intitulat „Raporturile cu alte dispoziții de drept comunitar”, prevede:

„Prezentul regulament nu aduce atingere aplicării dispozițiilor dreptului comunitar care reglementează, în domenii specifice, conflictul de legi privind obligațiile necontractuale.”

Directiva 2009/103

- 17 Considerentul (26) al Directivei 2009/103 are următorul cuprins:

„În interesul asiguratului, fiecare poliță de asigurare ar trebui să garanteze, în schimbul unei prime unice în fiecare stat membru, acoperirea impusă de legea acestui stat sau acoperirea impusă de legislația statului membru în care se află de regulă vehiculul, în cazul în care aceasta din urmă este mai mare.”

- 18 Articolul 3 din această directivă, intitulat „Obligația de asigurare a vehiculelor”, prevede la al treilea paragraf:

„Fiecare stat membru ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că prin contractul de asigurare sunt acoperite și următoarele:

- (a) prejudiciile cauzate pe teritoriul altor state membre, în conformitate cu legislația în vigoare în acele state;

[...]”

- 19 Articolul 14 din aceeași directivă, intitulat „Prima unică”, are următorul cuprins:

„Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a garanta că toate polițele de asigurare obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de circulația vehiculelor:

- (a) acoperă, pe baza unei prime unice și pe toată durata contractului, întregul teritoriu al Comunității, inclusiv orice perioadă în care vehiculul rămâne în alte state membre pe durata contractului;
- (b) garantează, pe baza aceleiași prime unice, în fiecare stat membru, acoperirea impusă de legislația acestuia sau acoperirea impusă de legislația statului membru în care se află de regulă vehiculul, în cazul în care aceasta din urmă este mai mare.”

Dreptul lituanian

- 20 Dispozițiile Directivei 2009/103 au fost transpuse în dreptul intern prin Legea privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de vehicule (TPVCAPDI) din 5 martie 2004 (Žin., 2004, nr. 46-1498), astfel cum a fost modificată prin Legea nr. X-1137 din 17 mai 2007 (Žin., 2007, nr. 61-2340, denumită în continuare „Legea privind asigurarea obligatorie”).

- 21 Articolul 10 din Legea privind asigurarea obligatorie, intitulat „Domeniul teritorial de aplicare a unui contract de asigurare”, prevede la alineatul (1):

„După plata unei prime unice (globale), contractul de asigurare [a unui vehicul care se află de regulă pe teritoriul lituanian] sau contractul de asigurare de frontieră conferă pe toată durata contractului, inclusiv în orice perioadă în care vehiculul rămâne în alte state membre ale Uniunii pe durata contractului, în fiecare stat membru, acoperirea impusă de legislația acestuia în domeniul asigurării obligatorii de răspundere civilă auto sau acoperirea care rezultă din prezenta lege, în cazul în care aceasta din urmă este mai mare. [...]”

- 22 Potrivit articolului 11 din Legea privind asigurarea obligatorie, intitulat „Sumele asigurate și primele de asigurare”:

„[...]”

3. Asigurătorul plătește despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în alt stat membru pe baza sumelor asigurate în conformitate cu legislația statului membru în cauză sau pe baza sumelor asigurate menționate la alineatul 1 al prezentului articol, luându-se în considerare suma care este mai mare.

[...]”

- 23 Articolul 16 din legea menționată, intitulat „Principiile acordării de despăgubiri”, prevede la alineatul (1):

„Asigurătorul răspunzător sau biroul plătește despăgubiri dacă se angajează răspunderea civilă a utilizatorului vehiculului pentru prejudiciul cauzat unui terț. Despăgubirea se plătește în conformitate cu legislația în materie de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto în statul în care a avut loc accidentul rutier.

[...]”

Litigiile principale și întrebările preliminare

Cauza C-359/14

- 24 La data de 1 septembrie 2011, în zona orașului Mannheim (Germania), un vehicul de tractare la care era cuplată o remorcă s-a răsturnat pe carosabil în timp ce efectua o manevră de întoarcere. Pe baza constatărilor efectuate de agenții de poliție care au intervenit la locul accidentului, conducătorul vehiculului de tractare a fost declarat răspunzător pentru accident. În consecință, asigurătorul acestui vehicul, sucursala „ERGO Insurance” SE, a plătit victimelor accidentului menționat o indemnizație în cuantum de 7 760,02 litas lituanieni (LTL) (aproximativ 2 247,45 euro). Acest asigurător a sesizat ulterior instanța de trimitere în scopul de a fi obligat asigurătorul remorcii, și anume sucursala „If P&C Insurance” AS, la plata a jumătate din indemnizația de asigurare pe care a trebuit să o plătească, pentru motivul că aceasta din urmă trebuia să răspundă în solidar pentru prejudiciul produs.
- 25 Potrivit instanței de trimitere, există incertitudini în ceea ce privește determinarea legii aplicabile în litigiul dintre acești doi asigurători.

26 În aceste condiții, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual al orașului Vilnius) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 4 alineatul (4) din Regulamentul Roma I, care prevede că, «în cazul în care legea aplicabilă nu poate fi determinată în temeiul alineatului (1) sau (2) [al acestui articol 4], contractul este reglementat de legea țării cu care are cele mai strânse legături», trebuie să fie interpretat în sensul că, în circumstanțe precum cele din cauza principală, trebuie să se aplice legea germană?
- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, principiul prevăzut la articolul 4 din [Regulamentul Roma II] trebuie să fie interpretat în sensul că, în circumstanțe precum cele din cauza principală, legea aplicabilă litigiului dintre asiguratorul vehiculului de tractare și asiguratorul remorcii trebuie să fie determinată în conformitate cu legea țării locului în care s-a produs prejudiciul rezultat din accidentul rutier?»

Cauza C-475/14

27 La momentul producerii unui accident de circulație survenit în Germania la data de 21 ianuarie 2011, un vehicul de tractare la care era cuplată o remorcă a produs daune unor bunuri aparținând altor persoane. La acel moment, vehiculul de tractare era asigurat pentru răspundere civilă la sucursala lituaniană a Gjensidige Baltic. Remorca era asigurată în cadrul unui contract de asigurare de răspundere civilă încheiat cu PZU Lietuva.

28 În urma unor reclamații depuse în Germania de victime ale acestui accident, Gjensidige Baltic a plătit indemnizații de asigurare în cuantum de 4 331,05 LTL (aproximativ 1 254 de euro). Gjensidige Baltic apreciază că, din moment ce aceste indemnizații acopereau integral prejudiciul suferit de respectivele victime, putea să formuleze o acțiune în regres împotriva PZU Lietuva pentru a obține rambursarea unei jumătăți din suma menționată, adică 2 165,53 LTL (aproximativ 629 de euro).

29 Printr-o hotărâre din 2 ianuarie 2013, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual al orașului Vilnius) a admis cererea formulată de Gjensidige Baltic. PZU Lietuva a fost obligată să restituie acesteia din urmă indemnizațiile de asigurare plătite până la concurența sumei de 2 165,53 LTL, cuantum majorat cu dobânzi la o rată anuală de 6%. Această instanță a indicat că, potrivit articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul Roma II, dreptul german era aplicabil obligației necontractuale care decurge dintr-o faptă ilicită. Or, în temeiul dreptului german, ar trebui operată o partajare a răspunderii în cazul daunelor ce rezultă dintr-un accident de circulație cauzat de un vehicul la care este cuplată o remorcă. Atunci când prejudiciul este acoperit de unul dintre asiguratori, acesta ar fi în drept să solicite jumătate din cuantum de la un alt asigurator.

30 Printr-o hotărâre din 8 noiembrie 2013, Vilniaus apygardos teismas (Curtea de Apel din Vilnius) a anulat hotărârea pronunțată de Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual al orașului Vilnius) și a respins acțiunea în regres formulată de Gjensidige Baltic. Instanța de apel a constatat că, în speță, chestiunile legate de răspunderea civilă auto trebuiau soluționate pe baza contractului de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto și că dispozițiile Regulamentului Roma II nu erau aplicabile. Astfel, din moment ce în cauza principală fusese încheiat un contract de asigurare obligatorie, situația în cauză nu ar putea ține de răspunderea civilă delictuală. Apreciind că obligația PZU Lietuva decurgea din contractul de asigurare obligatorie, această instanță a concluzionat că era aplicabil dreptul lituanian.

31 Prin recursul declarat de Gjensidige Baltic la instanța de trimitere se urmărește anularea acestei hotărâri și confirmarea hotărârii din 2 ianuarie 2013 pronunțate de Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual al orașului Vilnius).

- 32 Instanța de trimitere arată că litigiul privește, în esență, calificarea raportului juridic existent între asiguratorul vehiculului de tractare și cel al remorcii, precum și determinarea legii aplicabile acestui raport. Calificarea ar fi determinantă pentru acest litigiu din moment ce ordinile juridice lituaniene și germane stabilesc principii diferite de partajare a răspunderii între asiguratorul vehiculului de tractare și asiguratorul remorcii în cazul în care prejudiciul este cauzat de un vehicul cuplat.
- 33 Pe de altă parte, ar fi necesar să se stabilească dacă, astfel cum susține Gjensidige Baltic, articolul 14 litera (b) din Directiva 2009/103 instituie o normă privind conflictul de legi potrivit căreia legea locului accidentului ar fi aplicabilă într-un litigiu între asiguratorii precum cel din litigiul principal.
- 34 În aceste condiții, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 14 litera (b) din Directiva 2009/103 prevede o normă care reglementează conflictul de legi și care *ratione personae* ar trebui aplicată nu numai victimelor accidentelor rutiere, ci și asiguratorilor vehiculelor răspunzătoare pentru prejudiciile cauzate în accident, în scopul de a determina legea aplicabilă raporturilor dintre aceștia, și trebuie să se considere că această dispoziție este o normă specială în raport cu normele privind legea aplicabilă prevăzute de [Regulamentele Roma I și Roma II]?
- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, trebuie să se stabilească dacă în prezenta cauză raporturile juridice dintre asiguratorii intră sub incidența noțiunii «obligații contractuale» în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul Roma I. În cazul în care raporturile juridice dintre asiguratorii intră sub incidența noțiunii «obligații contractuale», atunci este esențial să se răspundă la întrebarea dacă raporturile respective se încadrează în categoria contractelor de asigurare (raporturi juridice) și dacă legea aplicabilă acestora ar trebui determinată în conformitate cu articolul 7 din Regulamentul Roma I[?]
- 3) În cazul unui răspuns negativ la primele două întrebări, trebuie să se stabilească dacă, în cazul unei acțiuni în regres, raporturile juridice dintre asiguratorii ansamblurilor de vehicule intră sub incidența noțiunii «obligații necontractuale» în sensul Regulamentului Roma II și dacă aceste raporturi ar trebui sau nu ar trebui să fie considerate raporturi juridice derivate care decurg din producerea unui accident rutier (faptă ilicită), atunci când legea aplicabilă este determinată în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul Roma II[?] Într-o situație precum cea din speță, asiguratorii ansamblurilor de vehicule ar trebui să fie considerați debitori care răspund în comun pentru aceeași obligație în sensul articolului 20 din Regulamentul Roma II, iar legea aplicabilă raporturilor dintre aceștia ar trebui să fie stabilită în conformitate cu norma respectivă[?]”
- 35 Prin decizia președintelui Curții din 19 noiembrie 2014, cauzele C-359/14 și C-475/14 au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

- 36 Prin intermediul întrebărilor adresate, care trebuie analizate împreună, instanțele de trimitere urmăresc, în esență, să se stabilească modul în care trebuie interpretate Regulamentele Roma I și Roma II, precum și Directiva 2009/103 pentru a determina legea sau legile aplicabile în cadrul unei acțiuni în regres formulate de asiguratorul unui vehicul de tractare, care a despăgubit victima unui accident cauzat de conducătorul respectivului vehicul, împotriva asiguratorului remorcii tractate la momentul acestui accident.

- 37 Trebuie amintit de la bun început că, astfel cum reiese din articolul 1 din Regulamentul Roma I și, respectiv, din Regulamentul Roma II, acestea au armonizat normele privind conflictul de legi aplicabile, în materie civilă și comercială, obligațiilor contractuale și, respectiv, obligațiilor necontractuale. Legea aplicabilă acestor două categorii de obligații trebuie determinată prin intermediul dispozițiilor stabilite de unul dintre cele două regulamente, fără a aduce atingere însă normelor menționate la articolele 23 și 25 din Regulamentul Roma I, precum și la articolele 27 și 28 din Regulamentul Roma II.
- 38 În această ultimă privință, trebuie arătat, pe de o parte, ca răspuns la întrebarea formulată de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei) în cauza C-475/14, că articolul 14 litera (b) din Directiva 2009/103 nu enunță o normă privind conflictul de legi specială în raport cu normele privind conflictul de legi instituite prin Regulamentele Roma I și Roma II în ceea ce privește acțiunile în regres între asigurători și nu îndeplinește, prin urmare, condițiile stabilite la articolul 23 din Regulamentul Roma I și, respectiv, la articolul 27 din Regulamentul Roma II.
- 39 Directiva 2009/103 impune statelor membre obligația de a adopta măsuri care să garanteze protecția victimelor unui accident de circulație și a deținătorului vehiculului implicat în acest accident. Potrivit considerentului (12) al acesteia, directiva are ca obiectiv general să asigure protecția victimelor accidentelor prin garantarea existenței unei sume asigurate minime.
- 40 Nici din termenii, nici din obiectivele Directivei 2009/103 nu rezultă că aceasta urmărește să instituie norme privind conflictul de legi.
- 41 Mai precis, articolul 14 din directiva menționată coroborat cu considerentul (26) al acesteia se limitează să impună statelor membre să adopte măsurile necesare pentru a garanta că polițele de asigurare auto acoperă, pe baza unei prime unice, întregul teritoriu al Uniunii Europene pe toată durata contractului și pentru a garanta, pe baza pe aceleași prime, în fiecare stat membru, acoperirea impusă de legislația acestuia sau acoperirea impusă de legislația statului membru în care se află de regulă vehiculul, în cazul în care aceasta din urmă este mai mare.
- 42 Această dispoziție are, așadar, în vedere exclusiv întinderea teritorială și nivelul acoperirii pe care asigurătorul este obligat să o furnizeze, astfel încât să asigure o protecție adecvată victimelor accidentelor de circulație. Nu se poate deduce din aceasta o regulă potrivit căreia legislația statului membru astfel determinată ar reglementa partajarea răspunderii între asigurători.
- 43 În ceea ce privește, pe de altă parte, domeniile de aplicare ale Regulamentelor Roma I și Roma II, noțiunile „obligație contractuală” și „obligație necontractuală” care figurează în cuprinsul acestora trebuie interpretate în mod autonom, făcându-se referire în principal la sistemul și la obiectivele acestor regulamente (a se vedea prin analogie Hotărârea ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, punctul 27). Trebuie să se țină de asemenea cont, astfel cum reiese din considerentul (7) al fiecăruia din cele două regulamente, de obiectivul coerenței în aplicarea reciprocă a acestor regulamente, dar și de Regulamentul Bruxelles I, care, printre altele, distinge la articolul 5 între materiile contractuală și delictuală sau cvasidelictuală.
- 44 Reiese din jurisprudența Curții referitoare la acest din urmă regulament că numai o obligație juridică liber consimțită de către o persoană față de o altă persoană și pe care se întemeiază acțiunea reclamantului se circumscrie „materiei contractuale”, în sensul articolului 5 punctul 1 din același regulament (a se vedea Hotărârea Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 39). Prin analogie și în conformitate cu obiectivul coerenței indicat la punctul 43 din prezenta hotărâre, trebuie să se considere că noțiunea „obligație contractuală”, în sensul articolului 1 din Regulamentul Roma I, desemnează o obligație juridică liber consimțită de o persoană în raport cu o altă persoană.

- 45 În ceea ce privește noțiunea „obligație necontractuală”, în sensul articolului 1 din Regulamentul Roma II, trebuie amintit că noțiunea „materie delictuală și cvasidelictuală”, în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul Bruxelles I, cuprinde orice cerere care urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât și care nu intră în sfera respectivei „materii contractuale” în sensul punctului 1 al acestui articol 5 (Hotărârea ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, punctul 32 și jurisprudența citată). Pe de altă parte, trebuie remarcat, astfel cum rezultă din articolul 2 din Regulamentul Roma II, că acesta se aplică obligațiilor rezultând dintr-un prejudiciu, și anume din orice atingere care rezultă dintr-o faptă ilicită, dintr-o îmbogățire fără justă cauză, dintr-o gestiune de afaceri sau dintr-o „*culpa in contrahendo*”.
- 46 Având în vedere aceste elemente, prin „obligație necontractuală”, în sensul Regulamentului Roma II, trebuie să se înțeleagă o obligație care își are sursa în unul dintre evenimentele enumerate la articolul 2 din acest regulament și amintite la punctul anterior.
- 47 În speță, din deciziile de trimitere reiese că există obligații contractuale, în sensul Regulamentului Roma I, între asigurătorii și deținătorii sau conducătorii vehiculului de tractare și, respectiv, deținătorii remorcii. În schimb, nu există niciun angajament contractual între cei doi asigurători.
- 48 În plus, existența și întinderea obligației de despăgubire a victimelor în discuție în litigiile principale depinde, înainte de toate, de aprecieri referitoare la accidentele de circulație care sunt la originea prejudiciilor în cauză. Aceste aprecieri de natură delictuală sunt exterioare relației contractuale care leagă asigurătorii și asigurații lor.
- 49 În ceea ce privește posibilitatea ca asigurătorul unui vehicul de tractare care a despăgubit victima pentru întregul prejudiciu pe care l-a suferit din cauza unui accident în care au fost implicate atât acest vehicul de tractare, cât și remorca ce era cuplată la vehicul să exercite o acțiune în regres împotriva asigurătorului remorcii trebuie arătate cele ce urmează.
- 50 În primul rând, însăși existența unui drept la acțiune al asigurătorului unui vehicul de tractare al cărui conducător a cauzat un accident împotriva asigurătorului remorcii tractate după despăgubirea victimei nu poate fi dedusă din contractul de asigurare, ci presupune angajarea concomitentă a răspunderii delictuale a deținătorului respectivei remorci în raport cu această victimă.
- 51 Este, prin urmare, necesar să se arate că o astfel de obligație de reparare care incumbă deținătorului remorcii trebuie considerată drept o „obligație necontractuală”, în sensul articolului 1 din Regulamentul Roma II. Prin urmare, legea aplicabilă acestei obligații trebuie determinată în raport cu dispozițiile acestui regulament.
- 52 Conform articolului 4 din regulamentul menționat, în lipsa unor dispoziții contrare, legea aplicabilă unei astfel de obligații necontractuale este legea țării în care s-a produs prejudiciul, și anume, în cauzele principale, țara în care survine prejudiciul care rezultă direct din accident (a se vedea în acest sens Hotărârea Lazar, C-350/14, EU:C:2015:802, punctul 24). Potrivit articolului 15 literele (a) și (b) din Regulamentul Roma II, această lege va determina condițiile și întinderea răspunderii, precum și cauzele de partajare a acestei răspunderi.
- 53 Prin urmare, prin raportare la legea locului producerii prejudiciului direct, în speță dreptul german, vor trebui să se stabilească debitorii obligației de despăgubire a victimei, precum și, dacă este cazul, contribuția deținătorului remorcii și, respectiv, a deținătorului sau a conducătorului vehiculului de tractare la prejudiciul cauzat victimei.

- 54 În al doilea rând, trebuie amintit că obligația unui asigurător de a acoperi prejudiciul cauzat unei victime nu rezultă din prejudiciul cauzat acesteia din urmă, ci din contractul dintre acesta și asiguratul responsabil. O astfel de despăgubire își are deci originea într-o obligație contractuală, legea aplicabilă unei astfel de obligații trebuind să fie determinată în conformitate cu dispozițiile Regulamentului Roma I.
- 55 Trebuie, așadar, să se cerceteze, în raport cu legea aplicabilă contractului de asigurare pentru vehiculele de tractare, precum cele în discuție în litigiile principale, și, respectiv, contractului de asigurare pentru remorcile cuplate la acestea, dacă asigurătorii celor două tipuri de vehicule erau obligați efectiv, conform contractelor menționate, să despăgubească victimele unui accident cauzat de aceste vehicule.
- 56 În al treilea rând, și în ceea ce privește aspectul dacă asigurătorul unui vehicul de tractare care a despăgubit o victimă dispune eventual de o acțiune subrogatorie împotriva asigurătorului remorcii, trebuie subliniat că articolul 19 din Regulamentul Roma II face o distincție între aspectele care intră sub incidența regimului delictual și cele care intră sub incidența regimului contractual. Această dispoziție se aplică mai ales situației în care un terț, și anume asigurătorul, a despăgubit victima unui accident, creditor al unei obligații delictuale de despăgubire împotriva conducătorului sau a deținătorului unui vehicul auto, în executarea unei obligații de a o dezinteresa.
- 57 Mai precis, articolul 19 din Regulamentul Roma II prevede că, în această ipoteză, chestiunea unei eventuale subrogări în drepturile victimei este reglementată de legea aplicabilă obligației terțului, și anume asigurătorul de răspundere civilă, de a despăgubi această victimă.
- 58 Astfel, întrucât obligația asigurătorului de a acoperi răspunderea civilă a persoanei asigurate față de victimă rezultă din contractul de asigurare încheiat cu persoana asigurată, condițiile în care asigurătorul poate exercita drepturile deținute de victima accidentului împotriva persoanelor responsabile de accident depind de dreptul național care reglementează respectivul contract de asigurare, determinat în temeiul articolului 7 din Regulamentul Roma I.
- 59 În schimb, legea aplicabilă determinării persoanelor care pot fi declarate responsabile, precum și unei eventuale partajări a răspunderii între acestea și asigurătorii lor respectivi intră, în conformitate cu articolul 19 menționat, sub incidența articolului 4 și următoarelor din Regulamentul Roma II.
- 60 Trebuie să se ia în considerare mai ales faptul că, în ipoteza în care, potrivit legii aplicabile în temeiul acestor ultime dispoziții din Regulamentul Roma II, victima unui accident de circulație cauzat de un vehicul de tractare la care este cuplată o remorcă dispune de drepturi atât în raport cu deținătorul remorcii, cât și în raport cu asigurătorul acesteia din urmă, asigurătorul vehiculului de tractare beneficiază, după despăgubirea victimei, de un drept la acțiune împotriva asigurătorului remorcii în măsura în care legea aplicabilă contractului de asigurare, potrivit articolului 7 din Regulamentul Roma I, prevede o subrogare a asigurătorului în drepturile victimei.
- 61 În consecință, revine instanțelor naționale obligația de a determina, într-o primă etapă, modul în care despăgubirile care urmează a fi plătite victimelor trebuie să fie repartizate între, pe de o parte, conducătorul și deținătorul vehiculului de tractare și, pe de altă parte, deținătorul remorcii, în conformitate cu normele dreptului național aplicabile în temeiul Regulamentului Roma II.
- 62 Într-o a doua etapă trebuie să se determine, conform articolului 7 din Regulamentul Roma I, legea aplicabilă contractelor de asigurare încheiate între asigurătorii reclamantilor din litigiile principale și persoana asigurată de fiecare dintre aceștia, pentru a stabili dacă și în ce măsură respectivii asigurători pot să exercite, prin subrogare, drepturile victimei împotriva asigurătorului remorcii.

- 63 Având în vedere toate cele ce precedă, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că articolul 14 litera (b) din Directiva 2009/103 trebuie interpretat în sensul că această dispoziție nu conține o normă specială de conflict care are vocația de a determina legea aplicabilă acțiunii în regres dintre asigurători în împrejurări precum cele în discuție în litigiile principale.
- 64 Regulamentele Roma I și Roma II trebuie interpretate în sensul că legea aplicabilă unei acțiuni în regres formulate de asigurătorul unui vehicul de tractare care a despăgubit victimele unui accident cauzat de conducătorul aceluși vehicul împotriva asigurătorului remorcii tractate la momentul respectivului accident este determinată potrivit articolului 7 din Regulamentul Roma I dacă normele privind răspunderea delictuală aplicabile acestui accident în conformitate cu articolul 4 și următoarele din Regulamentul Roma II prevăd o repartizare a obligației de reparare a prejudiciului.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 65 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 14 litera (b) din Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi trebuie interpretat în sensul că această dispoziție nu conține o normă specială de conflict care are vocația de a determina legea aplicabilă acțiunii în regres dintre asigurători în împrejurări precum cele în discuție în litigiile principale.

Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) și Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) trebuie interpretate în sensul că legea aplicabilă unei acțiuni în regres formulate de asigurătorul unui vehicul de tractare care a despăgubit victimele unui accident cauzat de conducătorul aceluși vehicul împotriva asigurătorului remorcii tractate la momentul respectivului accident este determinată potrivit articolului 7 din Regulamentul nr. 593/2008 dacă normele privind răspunderea delictuală aplicabile acestui accident în conformitate cu articolul 4 și următoarele din Regulamentul nr. 864/2007 prevăd o repartizare a obligației de reparare a prejudiciului.

Semnături